

Folkhälsomyndigheten

Remissyttrande

Mottagare

Regeringskansliet
Socialdepartementet
Fredsgatan 8, 111 52 Stockholm
s.remissvar@regeringskansliet.se
louise.a.andersson@regeringskansliet.se

Handläggare

Enheten för samordnat
folkhälsoarbete
Malin Åman

Datum

2023-11-01

Vårt ärendenummer

02840-2023

Ert ärendenummer

S2023/02208

Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom främjande av etablering i glesbygd, Ds 2023:23

Sammanfattning

Folkhälsomyndigheten utgår i sitt remissvar från målet för folkhälsopolitiken om att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Folkhälsomyndigheten tillstyrker samtliga förslag i remissen och bedömer att de stärker de samhällseliga förutsättningarna för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen, och vill dessutom lämna några kommentarer till förslagen.

Myndigheten vill särskilt betona vikten av att tydligare lyfta fram hälsofrämjande och förebyggande perspektiv och insatser i remissens förslag. Även om förslagen tar sin utgångspunkt i omställningen till en god och nära vård, som bland annat betonar det hälsofrämjande och förebyggande arbetet, bör detta tydligare framgå i de specifika förslagen.

Vidare efterfrågar Folkhälsomyndigheten ett tydligare barnperspektiv i utredningens förslag¹. En god tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet stärker målen om barnets bästa i åtgärder som rör barn.

För att främja etablering i glesbygd ser myndigheten att alla förslagen behöver genomföras samordnat, och inte enbart enskilda förslag. Detta för att möjliggöra en god och jämlik tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet, och framförallt med fokus på glesbygd.

¹ Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Folkhälsomyndighetens kommentarer

Hälso- och sjukvården har en viktig roll i genomförandet av folkhälsopolitiken och för att nå det övergripande folkhälsopolitiska målet. Detta tydliggörs av målområde 8 som handlar om en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård². En god och jämlik hälsa förutsätter att vården är tillgänglig för alla utifrån behov och att hälso- och sjukvården arbetar hälsofrämjande och förebyggande. Förslagen i promemorian syftar till att stimulera långsiktighet och bättre förutsättningar för tillgång till en god och jämlik hälso- och sjukvård i hela landet vilket Folkhälsomyndigheten stödjer.

1.4.1 Förslagen avseende mindre vårdföretag i hela landet

Folkhälsomyndigheten ser generellt positivt på och tillstyrker förslaget om att upphandlande myndigheter ska beakta mindre företags möjligheter att delta i upphandlingar av hälso- och sjukvårdstjänster. Detta för att underlätta etablering av hälso- och sjukvårdsaktörer i områden där det finns behov och därmed öka förutsättningarna för en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård i hela landet. Vi tillstyrker även förslagen om att en statlig myndighet får i uppdrag att ta fram föreskrifter, vägledning och informationsinsatser kopplat till detta. Det skulle underlätta för regioner och kommuner vid upphandling av hälso- och sjukvård.

1.4.2 Förslag och bedömningar avseende jämlik vård

Folkhälsomyndigheten ser positivt på att etablering i glesbygd ska gå hand i hand med omställningen till en god och nära vård. Då behövs förutsättningar för en etablerad och robust primärvård som har förutsättningar att långsiktigt bedriva verksamhet, oavsett om den utförs i privat eller offentlig regi och i tätbebyggelse eller i glesbygd. Detta är en utveckling i linje med hälso- och sjukvårdslagens intentioner att säkerställa en vård på lika villkor för hela befolkningen och primärvårdens uppdrag³. Myndigheten vill också lyfta i alla förslagen att man behöver ta hänsyn till barnperspektivet samt hur man kan nå olika grupper i samhället⁴.

² Målområde 8 inom folkhälsopolitiken: En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Hämtat från Regeringens proposition 2017/18:249, God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik.

³ Ett av målen med hälso- och sjukvårdslagen är att säkerställa en vård på lika villkor för hela befolkningen (3 kap. 1 § HSL). Vilket bland annat innebär att den behöver vara tillgänglig för alla oavsett patientens ekonomiska, sociala förutsättningar eller bosättning i landet. Den ska även arbeta för att förebygga ohälsa (3 kap. 2 § HSL) och primärvård beskrivs svara för öppen vård som ges utan avgränsning när det gäller sjukdomar, ålder eller patientgrupper. Primärvården svarar för behovet av sådana åtgärder i form av medicinsk bedömning och behandling, omvårdnad, förebyggande arbete och rehabilitering som inte kräver särskilda medicinska eller tekniska resurser eller någon annan särskild kompetens (2 kap. 6 § HSL).

⁴ Kommissionen för jämlik hälsa. Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa: förslag för ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa. SOU 2017:47

1.4.2.1-3 Förslag kring statsbidrag, föreskrifter, ersättningsystem och nationella rekommendationer

Utifrån promemorians direktiv att stödja nyetableringar av vårdverksamheter i glest befolkade områden ser Folkhälsomyndigheten positivt på att staten på olika sätt stödjer regioner och kommuner i arbetet. Det ligger i linje med det folkhälsopolitiska målområdet om en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård⁵. Det innebär att hälso- och sjukvården leder, styr och organiserar sin verksamhet i syfte att ge förutsättningar för en jämlik vård. Folkhälsomyndigheten vill utifrån det lyfta vikten av att hälso- och sjukvården får stöd för att arbeta hälsofrämjande och förebyggande, som utgår från patientens behov och möjligheter.

1.4.2.4 Statlig styrning för kompetensförsörjning

Folkhälsomyndigheten instämmer i utredningens bedömning att regeringen bör överväga att ge en statlig myndighet i uppdrag att bidra med kunskapsstöd om, och följa upp, kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården med särskilt fokus på omställningen mot en god och nära vård och glesbygd. Detta kan bidra till bättre förutsättningar för huvudmännen att erbjuda en god och jämlik hälso- och sjukvård, kompetensförsörjning och en bra arbetsmiljö i primärvården. Myndigheten vill här även påtala vikten av att förebyggande hälsoarbete inkluderas i kunskapsstöden.

Folkhälsomyndigheten tillstyrker att kunskap om glesbygdsmedicin för hälso- och sjukvårdens medarbetare, liksom att förutsättningarna för forskning rörande primärvård i allmänhet, och i glest befolkade områden i synnerhet, bör stärkas. Här bör även kunskap om hälsofrämjande och förebyggande insatser effekter ingå och arbetssätt för att nå olika grupper i samhället, exempelvis genom digitala och digifysiska vårdmöten. Förutsättningar för implementering kan också behöva lyftas⁶.

Folkhälsomyndigheten ställer sig positiv till förslaget att regeringen bör överväga statlig reglering av specialistutbildningarna för fler vårdprofessioner än vad som är fallet i dag. Förslaget ligger i linje med olika vårdprofessioners uttrycka behov, för att möjliggöra en mer likvärdig kompetens i landet. Detta skulle medföra att hälso- och sjukvården får förutsättningar att tillhandahålla en jämlik vård med tillgång till kompetens och god kvalitet i de behandlande, främjande och förebyggande insatserna.

⁵ God och jämlik hälsa. En utvecklad folkhälsopolitik. Regeringens proposition 2017/18:249.

⁶ Från nyhet till vardagsnytta – om implementeringens mödosamma konst. En rapport om implementering inom folkhälsoområdet, version 3.0. Folkhälsomyndigheten 2023.

1.4.2.5 Ytterligare åtgärder i syfte att främja tillgången till jämlik vård i glest befolkade områden

Folkhälsomyndigheten instämmer i att det finns behov av att främja landsbygdsutveckling utifrån ett bredare, näringspolitiskt, perspektiv. Förslaget om samverkan mellan de delar av regionerna som arbetar med upphandling av hälso- och sjukvård och de delar som arbetar med regional tillväxt och utveckling samt eventuella näringslivsstöd kan vara ett sätt att tillsammans stimulera nyetableringar i glesbygd. Samtliga åtta folkhälsopolitiska målområden, där en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård är målområde 8, har bäring på hållbar regional utveckling. Det finns tydliga beröringspunkter mellan målområdena och den regionala utvecklingspolitiken⁷. Folkhälsa är en viktig drivkraft för att nå en hållbar regional utveckling och genom att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa kan vi påverka befolkningens hälsa. Om även förutsättningarna för människor att verka och bo i glesbygd stimuleras, exempelvis genom tillgång till bostäder, digital kommunikation och transportsystem, kan antalet hälso- och sjukvårdsaktörer öka och därmed tillgången till hälso- och sjukvård i glesbygden. Detta bidrar till att de samhällseliga förutsättningarna för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen stärks.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Karin Tegmark Wisell. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Anna Bessö, Josefin P Jonsson, Johan Kaarme och chefsjuristen Bitte Bråstad samt enhetschefen Nina Lindqvist deltagit. Utredaren Malin Åman har varit föredragande.

Enligt Folkhälsomyndighetens beslut

Malin Åman

⁷ Folkhälsopolitik och regional utvecklingspolitik. En jämförande analys. Folkhälsomyndigheten 2023.